

DOI: 10.14456/bei.2025.4

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค
พื้นที่ศึกษาเมืองนครราชสีมา

Assessment of the Cultural Attraction Potential in the Khorat Geopark:
The Study Area of Mueang Nakhon Ratchasima

มัตติกา ชัยมีแรง^{a*}

Mattika Chaimeerang^{a*}

^aคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประเทศไทย

^aFaculty of Science and Technology, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author. Email: mattika.c@nrru.ac.th

Received: June 25, 2024

Revised: December 19, 2024

Accepted: December 20, 2024

บทคัดย่อ

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค พื้นที่ศึกษาเมืองนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในพื้นที่เมืองนครราชสีมา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตามเกณฑ์การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีผู้ประเมินเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 คน ได้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครราชสีมา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา และการสำรวจข้อมูลภาคสนาม ในแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีองค์ประกอบการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว คะแนนเต็ม 50 คะแนน องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว คะแนนเต็ม 10 คะแนน และองค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ คะแนนเต็ม 40 คะแนน รวมคะแนนทั้งหมด 100 คะแนน และนำผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำการจัดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่าการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมครบทุกองค์ประกอบ มีจำนวน 20 แห่ง ในพื้นที่โคราชจีโอพาร์คของพื้นที่เมืองนครราชสีมา ระดับมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่า ระดับมาตรฐานดีมาก จำนวน 6 แห่ง ระดับมาตรฐานดี จำนวน 6 แห่ง ระดับมาตรฐานปานกลาง จำนวน 7 แห่ง และระดับมาตรฐานต่ำ จำนวน 1 แห่ง และจากผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ โดยแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมระดับมาตรฐานดี ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมระดับมาตรฐานปานกลางและต่ำ ควรได้รับการศึกษาวิจัยรายองค์ประกอบและรายดัชนี เพื่อจะได้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในด้านที่ควรได้รับการพัฒนาและยกระดับ

มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวให้สูงขึ้น เพื่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยว และชุมชนได้รับการพัฒนาจะเป็นโอกาสในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้ประชาชนในพื้นที่

ABSTRACT

The assessment of the cultural attraction potential in the Khorat geopark: The study area of Mueang Nakhon Ratchasima aimed to evaluate the quality standard of cultural attraction in Mueang Nakhon Ratchasima. Qualitative research used the standard evaluation form for the quality of cultural tourist attractions, according to the criteria for evaluating the quality standards of cultural tourist attractions from the Department of Tourism, Ministry of Tourism, and Sports. Five assessors of cultural tourism specialists in Nakhon Ratchasima province. Information on cultural tourist attractions from the Tourism Authority of Thailand, Nakhon Ratchasima, Nakhon Ratchasima Provincial Cultural Office, and field data surveys. The standard evaluation of the quality of cultural attractions is based on the following three components. Element 1: Potential for tourism attractiveness (full score of 50 points). Element 2: tourism support potential, full score of 10 points, and element 3: management, full score of 40 points, total score of 100 points. Evaluation results of cultural tourism quality standards and the level of standard evaluation quality of cultural attractions. The research results evaluated the quality standards of cultural tourist attractions at a total of 20 locations in the Khorat Geopark area of Mueang Nakhon Ratchasima. The standard level of cultural tourist attractions was found to be very good (six places), good (six places), moderate (seven places), and low (one place). The standard evaluation of the quality of cultural tourist attractions received recommendations from assessors. Cultural tourist attractions with good standards should be promoted to develop the potential for tourism attractiveness, tourism support potential, and management. Research should be conducted on each component and index to obtain information about tourist attractions in areas that need to be developed and raised to a higher standard. Developing a cultural tourist destination that has the potential to serve tourists and the development of the community will offer employment and income opportunities for people in the area.

คำสำคัญ: โคราชจีโอพาร์ค การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การประเมินมาตรฐานคุณภาพ

Keywords: Khorat Geopark, Cultural Tourism, Quality Standard Assessment

บทนำ

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) มีนโยบายที่จะอนุรักษ์แหล่งธรณีวิทยาที่มีคุณค่าในระดับนานาชาติ และ/หรือแหล่งธรรมชาติอื่นหรือวัฒนธรรมในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของท้องถิ่น พื้นที่จังหวัดนครราชสีมามีความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ รวมไปถึงเป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่มีคุณค่าในระดับนานาชาติ อีกทั้งมีแหล่งโบราณคดี ประเพณี วัฒนธรรม ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่สำคัญ และเป็นจังหวัดเดียวของประเทศไทยที่มีโปรแกรมการอนุรักษ์และริเริ่มขององค์การ

ยูเนสโกอยู่แล้วถึง 2 โปรแกรม คือ 1) มรดกโลก (World Heritage) ผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ และ 2) มนุษย์และชีวมณฑล (Man & Biosphere) พื้นที่สงวนชีวมณฑลป่าสะแกกราช และในปี พ.ศ. 2566 พื้นที่โคราชจีโอพาร์ค ได้มติดีรับรองจากยูเนสโกให้เป็น Khorat UNESCO Global Geopark (UNESCO, 2023) โดยโคราชจีโอพาร์คเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะทางด้านธรณีวิทยาแต่ยังรวมถึงคุณค่าทางโบราณคดี นิเวศวิทยาหรือวัฒนธรรม และเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ประชาชน เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงได้ประโยชน์ในเรื่องของเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวทางเลือกที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ทำให้ชุมชนเกิดความร่วมมือในการดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อการคงอยู่และประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ในพื้นที่เมืองนครราชสีมาถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา โดยในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงโปรดให้ย้ายเมืองเสมามาสสร้างเมืองใหม่ ณ บริเวณพื้นที่เมืองนครราชสีมาในปัจจุบัน สอดคล้องกับจดหมายเหตุที่บันทึกรายงานของ เดอ ลา ลูแบร์ ช่างชาวฝรั่งเศส ที่กล่าวว่า เมืองโคราชเป็นหัวเมืองใหญ่ 1 ใน 7 มณฑล ของราชอาณาจักรสยาม มีเมืองบริวารถึง 5 เมืองด้วยกัน และปัจจุบันมีการพัฒนาและการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งสิ่งปลูกสร้างการขยายตัวพื้นที่อยู่อาศัย แหล่งพณิชยกรรม การคมนาคมขนส่ง และการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม จากผลของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จังหวัดนครราชสีมาได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการพื้นที่โคราชจีโอพาร์คตามแผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จะเป็นการยกระดับบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ส่งเสริมการพัฒนาอุทยานธรณี โบราณสถาน และมุ่งเน้นเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2566)

โคราชจีโอพาร์ค หรืออุทยานธรณีโคราช มีพื้นที่ครอบคลุม ทั้งหมด 5 อำเภอ ได้แก่ สูงเนิน สีคิ้ว ขามทะเลสอ เมืองนครราชสีมา และเฉลิมพระเกียรติ มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา งานวิจัยเรื่องการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค พื้นที่ศึกษาเมืองนครราชสีมา มีเครื่องมือในงานวิจัยเป็นเกณฑ์การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของกองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อจะได้ข้อมูลจากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในพื้นที่เมืองนครราชสีมาเพื่อนำไปเป็นข้อมูลการวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านการประเมินมาตรฐาน และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่ผ่านการประเมินมาตรฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค พื้นที่ศึกษาเมืองนครราชสีมา มีเนื้อหาของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. โคราชจีโอพาร์ค

โคราชจีโอพาร์ค (ประเทือง จินตสกุล, 2561) มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความหมายของจีโอพาร์ค

จีโอพาร์ค (Geopark) หรืออุทยานธรณี คือ พื้นที่ทางภูมิศาสตร์แห่งหนึ่งที่มีประเทศและแหล่งธรณีวิทยามีคุณค่าในระดับนานาชาติ รวมทั้งแหล่งธรรมชาติอื่นและวัฒนธรรมที่สำคัญและสัมพันธ์กับแหล่งธรณีวิทยา และมีการบริหารจัดการแบบองค์รวม ทั้งในด้านการอนุรักษ์ การศึกษา และการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจากล่างสู่บน (Bottom-up)

จีโอพาร์คโลกอาศัยคุณค่าของมรดกทางธรณีวิทยา (Geological Heritage) ร่วมกับคุณค่าของมรดกทางธรรมชาติวิทยา และคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ในการเสริมสร้างให้เกิดความตระหนักรู้และความเข้าใจให้มากขึ้นในประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การใช้ทรัพยากรในโลกอย่างยั่งยืน การบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศโลก และการลดผลกระทบจากพิบัติภัยธรรมชาติเพื่อยกระดับของความตระหนักรู้ของประชาชนให้เห็นความสำคัญของมรดกทางธรณีวิทยาในจีโอพาร์คโลกตั้งแต่อดีตจนถึงสังคมปัจจุบัน พื้นที่จีโอพาร์คโลกของยูเนสโกทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง และทำให้มีเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นกับพื้นที่จีโอพาร์คมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น การสร้างวิสาหกิจชุมชนโดยมีนวัตกรรมใหม่ การสร้างงานใหม่ และการสร้างหลักสูตรการอบรมที่มีคุณภาพสูง จะถูกสร้างขึ้นจนกลายเป็นแหล่งของรายได้เสริมใหม่ของชุมชนผ่านการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันทรัพยากรทางธรณีวิทยาได้รับการปกป้องและอนุรักษ์ไปพร้อมกัน

1.2 ความเป็นมาของโคราชจีโอพาร์ค

โคราชจีโอพาร์ค หรืออุทยานธรณีโคราช ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Khorat Geopark ด้วยเหตุผล ดังนี้

1.2.1 ทางธรณีวิทยา “โคราช” หรือ “Khorat” (สำนักราชบัณฑิตยสภา, 2544 อ้างถึงในประเทือง จินตสกุล, 2561) เป็นชื่อกลุ่มหินโคราช (Khorat Group) ที่เป็นชุดของชั้นหินตะกอนรวมความหนาแน่นกว่า 4,000 เมตร รองรับพื้นที่ราบสูงโคราชและจีโอพาร์ค ที่มีอายุอยู่ในช่วง 210 – 65 ล้านปีก่อน และเป็นหินโผล่ให้เห็นชัดเจนในบริเวณริมถนนมิตรภาพของโคราชจีโอพาร์ค รวมทั้งมีเอกสารทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์โลกที่เป็นภาษาต่างประเทศกล่าวอ้างอิงจำนวนมาก

1.2.2 ชื่อ “โคราช” หรือ “Khorat” ได้ถูกใช้เป็นชื่อวิทยาศาสตร์ระดับสกุลและชนิดในการจำแนกฟอสซิลสัตว์สายพันธุ์ใหม่ของโลกหลายชนิดในวารสารวิทยาศาสตร์นานาชาติ เช่น อูรังอุตังโคราช (Khoratpithecus) จระเข้โคราช (Khoratosuchus) เต่าชนิดที่พบที่โคราช (Kizylkumemys khoratensis)

1.2.3 เป็นชื่อเดิมของเมืองนครราชสีมา ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา ก่อนชื่อเมืองนครราชสีมา โดยเมืองเก่าชื่อ “โคราช” ที่อำเภอสูงเนิน มีอายุมากกว่า 1,000 ปี ขอบเขตโคราชจีโอพาร์คครอบคลุมพื้นที่ 5 อำเภอต่อเนื่องกันในบริเวณลุ่มน้ำลำตะคองตอนกลางถึงตอนล่าง คือ อำเภอสีคิ้ว สูงเนิน ขามทะเลสอ

เมืองนครราชสีมา และเฉลิมพระเกียรติ รวมพื้นที่ 3,167.38 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 15.22 ของพื้นที่จังหวัด
นครราชสีมา (สำนักงานโคราชจีโอพาร์ค, 2563)

2. เกณฑ์การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

เกณฑ์การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, 2559)
มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction Standard) หมายถึง
แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพ
ในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ ทั้งนี้ในแต่ละองค์ประกอบจะมีหลักเกณฑ์และดัชนีตัวชี้วัด
ในการพิจารณาความมีศักยภาพ ความมีประสิทธิภาพ และความมีคุณภาพ เพื่อใช้ในการประเมินมาตรฐานของแหล่ง
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2.2 องค์ประกอบพื้นฐานสำหรับประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพของ
แหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมในการรองรับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยได้นำเกณฑ์การประเมินของกองพัฒนา
แหล่งท่องเที่ยวกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มาใช้ในงานวิจัยโดยมีองค์ประกอบพื้นฐานสำหรับ
ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 3 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความ
สนใจหรือมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว เช่น
มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตและภูมิปัญญา มีความงามทางศิลปวัฒนธรรม สำหรับองค์ประกอบ
ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน
ได้แก่ ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย 7 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา
และองค์ความรู้ 2) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี 3) ความงามทางศิลปวัฒนธรรม 4) ความสามารถ
ในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง 5) ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้
6) ความผูกพันต่อท้องถิ่น และ 7) ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ และด้านศักยภาพทางกายภาพและการจัด
กิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว
และ 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.2.2 องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

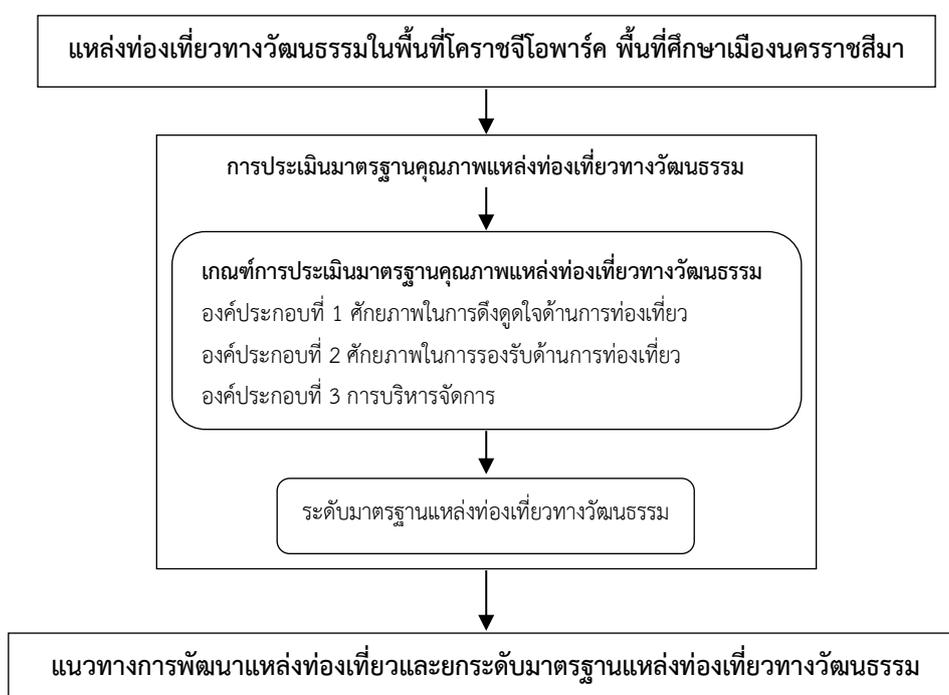
ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยเสริม
แหล่งวัฒนธรรมนั้น ๆ ให้มีความสำคัญ มีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น แหล่งวัฒนธรรมอาจมี
ความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวสูง แต่มีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ทำให้นักท่องเที่ยว
ไม่นิยมเข้าไปท่องเที่ยว ทำให้ศักยภาพในการจัดการด้านการท่องเที่ยวลดลงไปด้วย สำหรับศักยภาพในการรองรับ

ด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

2.2.3 องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงาน การจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน การจัดการด้านความรู้และการสร้างจิตสำนึก และการจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคม เกณฑ์ประเมินด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มี 2 ด้าน ได้แก่ การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค พื้นที่ศึกษาเมืองนครราชสีมา มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

วิธีการศึกษา

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค พื้นที่ศึกษาเมืองนครราชสีมา มีขั้นตอนวิธีการศึกษา ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ งานวิจัย เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในพื้นที่เมืองนครราชสีมา จากข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครราชสีมา และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา โดยกำหนดขอบเขตแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำแนกออกเป็นอนุสาวรีย์ ประตุมือง วัด โบราณสถาน และพิพิธภัณฑ์ ในการศึกษาทั้งหมด จำนวน 20 แห่ง ได้แก่ 1) อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี 2) ประตุมุขพล

3) ประตูปลแสวน 4) ประตูปลล่าน 5) ประตูไชยณรงค์ 6) วัดพระนารายณ์มหาธาธาธาธาธาธา 7) วัดพายัพ 8) วัดบึง 9) วัดบูรพ์ 10) วัดศาลาลอย 11) วัดอิสาน 12) วัดป่าสาละวัน 13) วัดศาลาทอง 14) วัดสระแก้ว 15) วัดหมื่นไวย 16) ปราสาทหินพนมวัน 17) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มหาวิรวงศ์ 18) พิพิธภัณฑเมืองนครราชสีมาและเรือนโคราช 19) พิพิธภัณฑไม้กลายเป็นหินและทรัพยากรธรณี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และ 20) หองไทยศึกษานิตศันและวัฒนธรรมอาเซียน

2. ศึกษารายละเอียดหลักเกณฑ์การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และนำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยว การพัฒนาเมือง และการผังเมือง เป็นต้น จากหน่วยงานระดับจังหวัดภาคีรัฐและภาคเอกชน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ทำการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด โดยผู้วิจัยได้รับอนุญาตให้ใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในงานวิจัย เผยแพร่และต่อยอดทางวิชาการ โดยมีให้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจการค้า และงานวิจัยนี้ได้ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

3. ทำการสำรวจข้อมูลภาคสนามของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในพื้นที่เมืองนครราชสีมา โดยใช้อุปกรณ์สมุดจดบันทึกข้อมูล กล้องถ่ายรูป และเครื่องกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลกด้วยดาวเทียม

4. การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ โดยให้คะแนนจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด เนื่องจากเป็นสิ่งดึงดูดใจสำคัญสำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม ส่วนองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ มีความสำคัญของคะแนนรองลงมา และองค์ประกอบด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีความสำคัญของคะแนนน้อยที่สุด รายละเอียดของค่าคะแนนเต็มในแต่ละองค์ประกอบ (กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, 2559) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	คะแนนเต็ม
1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	50
2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	10
3. การบริหารจัดการ	40
รวม	100

ที่มา: กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, 2559

การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีวิธีการให้คะแนนจะมี 2 วิธี โดยมีตัวอย่าง ดังนี้

วิธีที่ 1 การให้คะแนนโดยพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยว มีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดข้อใดมากที่สุด และจะให้ค่าคะแนนในข้อที่เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวควรได้ในข้อนั้นเพียงข้อเดียว ทั้งนี้จะมีค่าการให้คะแนนตั้งแต่ 0 คะแนน ถึง 5 คะแนน หรือ 1 คะแนน ถึง 5 คะแนน โดยให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ○ รอบหมายเลข ที่ต้องการในช่องคะแนน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การให้คะแนนแบบวิธีที่ 1

1.1.3 ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม	
หมายเหตุ ความงดงามทางด้านศิลปวัฒนธรรม หรือการสร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมนั้น ๆ อาทิเช่น การแต่งกาย รูปแบบกิจกรรม ศิลปกรรมของงานหัตถกรรม สถาปัตยกรรมของที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องมือใช้สอยในชีวิตประจำวัน ฯลฯ	
ดัชนี	คะแนน
• มีความงดงาม ประทับใจ น้อยที่สุด	1
• มีความงดงาม ประทับใจ น้อย	2
• มีความงดงาม ประทับใจ ปานกลาง	3
• มีความงดงาม ประทับใจ มาก	4
• มีความงดงาม ประทับใจ มากที่สุด	5
คะแนนที่ได้	4

ที่มา: กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, 2559

จากตารางที่ 2 ตัวอย่างการให้คะแนนในดัชนีชี้วัด หัวข้อ ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม ประเมินได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น มีคุณสมบัติตรงกับข้อ มีความงดงาม ประทับใจมาก ซึ่งมีค่าคะแนนเท่ากับ 4

วิธีที่ 2 การให้คะแนนโดยพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยว นั้น มีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดข้อใดบ้าง โดยดัชนีชี้วัด 1 ข้อ จะมีค่าเท่ากับ 1 คะแนน หากไม่มีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดใดเลย จะมีค่าเท่ากับ 0 คะแนน หากมีคุณสมบัติตรงแต่ไม่ได้ดำเนินการหรือไม่มีประสิทธิภาพให้ 0.5 คะแนน และคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน ○ รอบหมายเลขที่ต้องการในช่องคะแนน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การให้คะแนนแบบวิธีที่ 2

3.2.5 ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว			
หมายเหตุ พิจารณาจากการที่ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์และรายได้จากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม			
ดัชนี	คะแนน		
• ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	0	0.5	1
• ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว	0	0.5	1
• ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและสินค้าพื้นเมือง	0	0.5	1
• ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์	0	0.5	1
• ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง	0	0.5	1
คะแนนที่ได้	3		

ที่มา: กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, 2559

จากตารางที่ 3 ตัวอย่างการให้คะแนนในดัชนีชี้วัด หัวข้อ ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว ประเมินได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น มีคุณสมบัติตรง 1 ข้อ (ข้อ 3) มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน และมีคุณสมบัติตรงแต่ไม่ได้

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค พื้นที่ศึกษาเมืองนครราชสีมา
มัตติกา ชัยมีแรง

ดำเนินการหรือไม่มีประสิทธิภาพ 4 ข้อ (ข้อ 1, 2, 4 และ 5) โดยแต่ละข้อมีค่าเท่ากับ 0.5 คะแนน ฉะนั้น การประเมิน
ในเกณฑ์นี้ได้ 3 คะแนน

เมื่อทำการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมครบทุกองค์ประกอบ จะนำคะแนนที่ได้
ไปเทียบระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ค่าคะแนน	ระดับมาตรฐาน	สัญลักษณ์
81 ขึ้นไป	ดีเยี่ยม	★★★★★
71-80	ดีมาก	★★★★
61-70	ดี	★★★
51-60	ปานกลาง	★★
50 หรือน้อยกว่า	ต่ำ	★

ที่มา: กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, 2559

ผลการศึกษา

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค พื้นที่ศึกษาเมืองนครราชสีมา
มีผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	องค์ประกอบ	คะแนน
1. อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	45
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	5
	3. การบริหารจัดการ	30
รวม		80
2. ประตูปทุมพล	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	36
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	9
	3. การบริหารจัดการ	28
รวม		73
3. ประตูปลแสน	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	32
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	4
	3. การบริหารจัดการ	33
รวม		69

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	องค์ประกอบ	คะแนน
4. ประตูปหล้าน	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	30
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	4
	3. การบริหารจัดการ	24
รวม		58
5. ประตู่ไชยณรงค์	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	26
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	3
	3. การบริหารจัดการ	20
รวม		49
6. วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	40
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	8
	3. การบริหารจัดการ	28
รวม		76
7. วัดพายัพ	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	34
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	4
	3. การบริหารจัดการ	28
รวม		66
8. วัดบึง	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	28
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	4
	3. การบริหารจัดการ	20
รวม		52
9. วัดบูรพ์	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	29
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	4
	3. การบริหารจัดการ	27
รวม		60
10. วัดศาลาลอย	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	38
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	8
	3. การบริหารจัดการ	34
รวม		80
11. วัดอิสาน	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	28
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	4
	3. การบริหารจัดการ	25
รวม		57

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค พื้นที่ศึกษาเมืองนครราชสีมา
มัตติกา ชัยมีแรง

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	องค์ประกอบ	คะแนน
12. วัดป่าศาลวัน	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	34
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	7
	3. การบริหารจัดการ	29
รวม		70
13. วัดศาลาล่าง	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	30
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	6
	3. การบริหารจัดการ	24
รวม		60
14. วัดสระแก้ว	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	28
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	4
	3. การบริหารจัดการ	25
รวม		57
15. วัดหมื่นไวย	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	34
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	6
	3. การบริหารจัดการ	28
รวม		68
16. ปราสาทหินพนมวัน	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	46
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	6
	3. การบริหารจัดการ	18
รวม		70
17. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มหาจักรีวงศ์	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	38
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	8
	3. การบริหารจัดการ	31
รวม		77
18. พิพิธภัณฑสถานเมืองนครราชสีมา และเรือนโคราช	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	32
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	6
	3. การบริหารจัดการ	26
รวม		64
19. พิพิธภัณฑสถานไม้กลายเป็นหิน และทรัพยากร ธรณี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครราชสีมา	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	35
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	9
	3. การบริหารจัดการ	32
รวม		76

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	องค์ประกอบ	คะแนน
20. หอไทยศึกษาที่ศันและวัฒนธรรม อาเซียน	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	32
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	4
	3. การบริหารจัดการ	24
รวม		60

ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทั้งหมด 3 องค์ประกอบ มีคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยองค์ประกอบที่ 1 ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว มีคะแนนเต็ม 50 คะแนน องค์ประกอบที่ 2 ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีคะแนนเต็ม 10 คะแนน และองค์ประกอบที่ 3 ด้านการบริหารจัดการ มีคะแนนเต็ม 40 คะแนน

ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค พื้นที่ศึกษาเมืองนครราชสีมา มีคะแนนรวมสูงที่สุดไปน้อยที่สุด ดังต่อไปนี้ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี และวัดศาลาลอย มีคะแนนรวม 80 คะแนน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมหาวิรุรงค์ มีคะแนนรวม 77 คะแนน วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร และพิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินและทรัพยากรธรณี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีคะแนนรวม 76 คะแนน ประตูปทุมพล มีคะแนนรวม 73 คะแนน วัดป่าสาละวัน และปราสาทหินพนมวัน มีคะแนนรวม 70 คะแนน ประตูปลแสน มีคะแนนรวม 69 คะแนน วัดหมื่นไวย มีคะแนนรวม 68 คะแนน วัดพายัพ มีคะแนนรวม 66 คะแนน พิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมาและเรือนโคราช มีคะแนนรวม 64 คะแนน วัดบูรพ์ วัดศาลาทอง และหอไทยศึกษาที่ศันและวัฒนธรรมอาเซียน มีคะแนนรวม 60 คะแนน ประตูปลล้าน มีคะแนนรวม 58 คะแนน วัดอิสาน และวัดสระแก้ว มีคะแนนรวม 57 คะแนน วัดบึง มีคะแนนรวม 52 คะแนน และประตูไชยณรงค์ มีคะแนนรวม 49 คะแนน

2. ผลการจัดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

จากผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมครบทุกองค์ประกอบ และได้้นำคะแนนรวมทำการจัดระดับมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	ค่าคะแนน	ระดับมาตรฐาน	สัญลักษณ์
1. อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี	80	ดีมาก	★★★★
2. วัดศาลาลอย	80	ดีมาก	★★★★
3. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมหาวิรุรงค์	77	ดีมาก	★★★★
4. วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร	76	ดีมาก	★★★★
5. พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินและทรัพยากรธรณี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	76	ดีมาก	★★★★
6. ประตูปทุมพล	73	ดีมาก	★★★★

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค พื้นที่ศึกษาเมืองนครราชสีมา
มัตติกา ชัยมีแรง

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	ค่าคะแนน	ระดับมาตรฐาน	สัญลักษณ์
7. วัดป่าตาลวัน	70	ดี	★★★
8. ปราสาทหินพนมวัน	70	ดี	★★★
9. ประตูปลแสน	69	ดี	★★★
10. วัดหมื่นไวย	68	ดี	★★★
11. วัดพายัพ	66	ดี	★★★
12. พิพิธภัณฑสถานเมืองนครราชสีมาและเรือนโคราช	64	ดี	★★★
13. วัดบูรพ์	60	ปานกลาง	★★
14. วัดศาลาทอง	60	ปานกลาง	★★
15. หอไทยศึกษานิทรรศน์และวัฒนธรรมอาเซียน	60	ปานกลาง	★★
16. ประตูปลล้าน	58	ปานกลาง	★★
17. วัดอิสาน	57	ปานกลาง	★★
18. วัดสระแก้ว	57	ปานกลาง	★★
19. วัดบึง	52	ปานกลาง	★★
20. ประตูปลยอนรงค์	49	ต่ำ	★

ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

จากตารางที่ 6 การจัดระดับมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค พื้นที่ศึกษาเมืองนครราชสีมา มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่อยู่ระดับมาตรฐานดีมาก จำนวน 6 แห่ง ระดับมาตรฐานดี จำนวน 6 แห่ง ระดับมาตรฐานปานกลาง จำนวน 7 แห่ง และระดับมาตรฐานต่ำ จำนวน 1 แห่ง โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำการเก็บข้อมูลพิกัดที่ตั้งและภาพถ่ายแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทั้ง 20 แห่ง รายละเอียดดังภาพที่ 2

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค พื้นที่ศึกษาเมืองนครราชสีมา
มัตติกา ชัยมีแรง

10 วัดหมื่นไวย (★★★)
พิกัด 15°01'15"N 102°05'13"E

8 ปราสาทหินพนมวัน (★★★)
พิกัด 15°01'30"N 102°11'37"E

5 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโคราช (★★★★)
พิกัด 14°51'27"N 102°01'40"E

15 หอไทยศึกษา นิทัศน์และวัฒนธรรมอาเซียน (★★) พิกัด 14°52'15"N 102°01'25"E

1 อุสุภารีย์ท้าวสุรนารี (★★★★) พิกัด 14°58'28"N 102°05'53"E

2 วัดศาลาลอย (★★★★) พิกัด 14°58'50"N 102°07'00"E

3 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏ (★★★★) พิกัด 14°58'19"N 102°05'51"E

4 วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร (★★★★) พิกัด 14°58'33"N 102°06'27"E

6 ประตูดงมด (★★★★) พิกัด 14°58'28"N 102°05'54"E

7 วัดป่าสาละวัน (★★★) พิกัด 14°57'59"N 102°04'26"E

9 ประตูดุสิต (★★★) พิกัด 14°58'46"N 102°06'19"E

11 วัดพ่ายพิ (★★★) พิกัด 14°58'42"N 102°05'56"E

12 พิพิธภัณฑสถานเมืองนครราชสีมา และเรือนโคราช (★★★★) พิกัด 14°58'59"N 102°06'50"E

13 วัดบูรพ์ (★★) พิกัด 14°58'26"N 102°06'41"E

14 วัดศาลาทอง (★★) พิกัด 14°57'53"N 102°06'35"E

16 ประตูดุสิตลาน (★★) พิกัด 14°58'30"N 102°06'49"E

17 วัดอิสาน (★★) พิกัด 14°58'43"N 102°06'37"E

18 วัดสระแก้ว (★★) พิกัด 14°58'26"N 102°06'41"E

19 วัดบึง (★★) พิกัด 14°58'27"N 102°06'00"E

20 ประตูดุสิตนคร (★) พิกัด 14°58'13"N 102°06'22"E

ภาพที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค พื้นที่ศึกษาเมืองนครราชสีมา

ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

สรุปและอภิปรายผล

การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำนวน 3 องค์ประกอบ ในด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว มีคะแนนเต็ม 50 คะแนน ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีคะแนนเต็ม 10 คะแนน และด้านการบริหารจัดการ มีคะแนนเต็ม 40 คะแนน โดยมีคะแนนการประเมินรวมทั้งหมด 100 คะแนน จากผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และนำมาจัดระดับมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำนวน 20 แห่ง ในพื้นที่โคราชจีโอพาร์คของพื้นที่เมืองนครราชสีมา พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาตรฐานดีมาก (4 ดาว) ได้แก่ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี วัดศาลาลอย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมหาวิรุวงศ์ วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหินและทรัพยากรธรณี ภาควันออกเฉียงเหนือเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และประตูปลแสน ระดับมาตรฐานดี (3 ดาว) ได้แก่ วัดป่าสาละวัน ปราสาทหินพนมวัน ประตูปลแสน วัดหมื่นไวย วัดพายัพ และพิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมาและเรือนโคราช ระดับมาตรฐานปานกลาง (2 ดาว) ได้แก่ วัดบูรพ์ วัดศาลาทอง หอไทยศึกษานิทรรศน์และวัฒนธรรมอาเซียน ประตูปลล้าน วัดอิสาน วัดสระแก้ว และวัดบึง และระดับมาตรฐานต่ำ (1 ดาว) ได้แก่ ประตูปลแสน และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ โดยในองค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ที่ได้คะแนนการประเมินน้อย ได้แก่ วัดบูรพ์ วัดอิสาน วัดสระแก้ว วัดบึง และประตูปลแสน โดยจากรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวที่พิจารณาตามหลักเกณฑ์ย่อยข้อที่ 2 ด้านศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวยังไม่มี การจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว ในองค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ที่ได้คะแนนการประเมินน้อย ได้แก่ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ประตูปลแสน วัดพายัพ วัดบูรพ์ หอไทยศึกษานิทรรศน์และวัฒนธรรมอาเซียน ประตูปลล้าน วัดอิสาน วัดสระแก้ว วัดบึง และประตูปลแสน โดยจากรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวที่พิจารณาตามหลักเกณฑ์ย่อยทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน พบว่า มีข้อจำกัดในการพัฒนาเกี่ยวกับที่จอดรถ ได้แก่ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ประตูปลแสน ประตูปลล้าน และประตูปลแสน และด้านศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก ที่ยังไม่มี การสนับสนุนด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ได้แก่ วัดพายัพ วัดบูรพ์ หอไทยศึกษานิทรรศน์และวัฒนธรรมอาเซียน วัดอิสาน วัดสระแก้ว และวัดบึง และในองค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ ที่ได้คะแนนการประเมินน้อย ได้แก่ ปราสาทหินพนมวัน วัดบึง และประตูปลแสน โดยจากรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวที่พิจารณาตามหลักเกณฑ์ พบว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวยังไม่ชัดเจน ทั้งในด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์คเพื่อการสร้างรายได้เพิ่มและรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้ขอเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ โดยแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมระดับมาตรฐานดี ที่ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนา ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมระดับมาตรฐานปานกลางและต่ำ ควรได้รับการศึกษาวิจัยรายองค์ประกอบและ

รายดัชนีเพื่อจะได้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในด้านที่ควรได้รับการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวให้สูงขึ้น เพื่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยว และชุมชนได้รับการพัฒนาจะเป็นโอกาสในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้ประชาชนในพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่โคราชจีโอพาร์คเพื่อการสร้างรายได้เพิ่มและรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่สนับสนุนทุนวิจัย กรรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่อนุญาตให้ใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถานและพัฒนา และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ได้อนุเคราะห์อุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*. นครราชสีมา: สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา.
- กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. (2559). *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ประเทือง จินตสกุล. (2561). *โคราชจีโอพาร์ค ลูจีโอพาร์คโลกยูเนสโก*. นครราชสีมา: สำนักงานโคราชจีโอพาร์ค.
- สำนักงานโคราชจีโอพาร์ค, (2563). *มหานครแห่งบรรพชีวิน โคราชจีโอพาร์ค “ถิ่นเขาควงและฟอสซิล”*. นครราชสีมา.
- สำนักราชบัณฑิตยสภา, 2544 อ้างถึงใน ประเทือง จินตสกุล. (2561). *โคราชจีโอพาร์ค ลูจีโอพาร์คโลกยูเนสโก*. นครราชสีมา: สำนักงานโคราชจีโอพาร์ค.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2023). *Khorat UNESCO Global Geopark Thailand*. (Online). Available: <https://www.unesco.org/en/igpp/geoparks/khorat> (October 9, 2023).